

**“Sakarya'dan Büyük Taarruz'a 100. Yılında Başkomutanlık Meydan
Muharebesi” Sempozyumu Programı**

6-7 Ekim 2022 / KAŞGARLI MAHMUT KONAĞI – Polatlı

6 Ekim 2022 Perşembe

Kongre Kayıt 9.30-10.00

Açılış Töreni ve Takdim: 10.15 -11.00

AÇIŞ KONUŞMALARI

Prof. Dr. Ayten SEZER ARIĞ – HÜ Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Müdürü

Mürsel YILDIZKAYA – Polatlı Belediye Başkanı

Murat BULACAK – Polatlı Kaymakamı (Teşrifleri Halinde)

Prof. Dr. Mehmet Cahit GÜRAN – HÜ Rektörü (Teşrifleri Halinde)

Halk Oyunları Gösterisi: 11.00-11.15

ARA - İKRAM 11.15-11.30

AÇIŞ OTURUMU- 11.30-12.30

DUATEPE SALONU

Oturum Başkanı – Prof. Dr. Ayten SEZER ARIĞ – Hacettepe Üniversitesi

11.30 – 11.45 Dr. Erdal KORKMAZ (Hava Kuvvetleri Komutanlığı)

Büyük Taarruz'un Sevk-İdaresinde Başkomutan Mustafa Kemal Paşa'nın Yeri ve Önemi

11.45 – 12.00 Dr. Ali GÜLER (Hacettepe Üniversitesi)

Atatürk'ün Büyük Nutuk'ta Büyük Taarruz Anlatımı (Bir İçerik Analizi)

12.00 – 12.15 Doç. Dr. Erol EVCİN (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı)

Dumlupınar'da Zafer Bayramı Kutlamaları (1926-1938)

12.15-12.30 Tartışma ve Genel Değerlendirme

ÖĞLE YEMEĞİ 12.30-14.00

2. OTURUM – 14.00-15.00

DUATEPE SALONU

Oturum Başkanı – Prof. Dr. Yasemin DOĞANER - Hacettepe Üniversitesi

14.00 – 14.15 Dr. Suat AKGÜL

Cumhuriyet'in İlk Yıllarında ve Atatürk Döneminde Polatlı'da Sosyal, Kültürel, Ekonomik Hayat ve Gündelik Yaşam

14.15-14.30 Doç. Dr. Sadık ERDAŞ (Hacettepe Üniversitesi)

Erken Cumhuriyet Dönemi'nde Polatlı ve Çevresinde İskân

14.30-14.45 Fatma EMEK (Dokuz Eylül Üniversitesi – Doktora Öğrencisi)

İstiklal Harbi'nin Polatlı'ya Uzanan Ulaşım Ağları

14.45-15.00 Tartışma ve Genel Değerlendirme

KARTALTEPE SALONU

Oturum Başkanı – Prof. Dr. M. Derviş KILINÇKAYA - Hacettepe Üniversitesi

14.00 – 14.15 Dr. Veli Fatih GÜVEN (Hacettepe Üniversitesi)

Kurtuluş Savaşı Şehitlerimizin Kayıtlara Geçirilmesinde Buruncuk Örneği

14.15-14.30 Arş. Gör. Dr. Çiğdem DUMANLI (Hacettepe Üniversitesi)

Avusturya Gazetelerine Göre Sakarya Meydan Muharebesi'nden Büyük Taarruz'a
Cepheler ve Diploması (1921-1922)

14.30-14.45 Uğur YILMAZ (Ankara Üniversitesi)

Pontus Meselesi Çerçevesinde Amasya ve Havalisi Kuvayı Takibiye Kumandanlığının
Kurulma Girişimi ve Meclis'teki Tartışmaları

14.45-15.00 Tartışma ve Genel Değerlendirme

ARA- İKRAM: 15.00-15.30

3. OTURUM – 15.30-16.30

DUATEPE SALONU

Oturum Başkanı - Prof. Dr. Mustafa YILMAZ - Hacettepe Üniversitesi

15.30 – 15.45 Doç. Dr. Arda BAŞ (Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi)

Zafer Yılında İngilizlerin Türk Ekonomisine Dair Gözlemleri

15.45 – 16.00 Arş. Gör. Dr. Mekki ULUDAĞ (Dicle Üniversitesi)

İngiliz ve Amerikan Basınında Batı Cephesi'nde 1921 Yılındaki Gelişmeler

16.00 – 16.15 Dr. Öğr. Üyesi Fahriye Begüm YILDIZELİ

(Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi)

Büyük Taarruz Sonrasında D. Lloyd George Hükûmeti Üzerine Bir Değerlendirme

16.15-16.30 Tartışma ve Genel Değerlendirme

KARTALTEPE SALONU

Oturum Başkanı – Prof. Dr. Seyfi YILDIRIM - Hacettepe Üniversitesi

15.30-15.45 Öğr. Gör. Dr. Şule Sevinç KİŞİ (Ege Üniversitesi)

Hâkimiyet-i Milliye Gazetesi'nde Sakarya Meydan Muharebesi ve Büyük Taarruz

15.45-16.00 Doç. Dr. Recep Murat GEÇİKLİ – Doğan KOÇAK (Atatürk Üniversitesi)

Vakit Gazetesinde Büyük Taarruz

16.00-16.15 Doç. Dr. Saime Selenga GÖKGÖZ (Hacettepe Üniversitesi)

Fransız Gazetelerinde Sakarya Meydan Muharebesi ve Büyük Taarruz Değerlendirmeleri
(1921- 1922)

16.15-16.30 Tartışma ve Genel Değerlendirme

6 EKİM GÜNÜ PROGRAM SONU

7 Ekim 2022 Cuma

4. OTURUM: 10.00 – 11.00

DUATEPE SALONU

Oturum Başkanı – Prof. Dr. Fatma ACUN - Hacettepe Üniversitesi

10.00 – 10.15 Dr. Abdullah Cüneyt KÜSMEZ (Hacettepe Üniversitesi)

Büyük Taarruz'da Süvarinin Kullanımında Doktriner Gelişmeler

10.15 – 10.30 Dr. Mehmet ÇANLI (Hacettepe Üniversitesi)

Büyük Taarruz'un Harekât Planının Hazırlanması Sürecinde Yaşanan Gelişmeler ve Planın Ana Prensipleri

10.30-10.45 Naz SARIASLAN (Hacettepe Üniversitesi)

Halide Edip Adıvar'ın Eserlerinde Sakarya Meydan Muharebesi'nden Büyük Taarruz'a Türk Mücadelesinin Güncesi

10.45-11.00 Tartışma ve Genel Değerlendirme

ARA – 11.00-11.15

KAPANIŞ OTURUMU: 11.15-12.00

DUATEPE SALONU

11.15 – 12.00 Genel Değerlendirme

ÖĞLE YEMEĞİ – 12.00-13.30

TARİHÎ ALAN GEZİSİ – 13.30-17.00

7 EKİM GÜNÜ PROGRAM SONU

*SAKARYA'DAN BÜYÜK TAARRUZ'A 100. YILINDA
BAŞKOMUTANLIK MEYDAN MUHAREBESİ
SEMPOZYUMU*

6-7 Ekim 2022, Polatlı

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü

POLATLI BELEDİYESİ
Tarihi Alanlar Tanıtım Merkezi

Polatlı Belediyesinin ev sahipliğinde

Program ve Bildiri Özetleri

Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü

Beytepe Yerleşkesi 06800 ANKARA

Tel: 0 312 297 68 70

Belgegeçer: 0 312 299 20 76

E- Posta: ait@hacettepe.edu.tr

İnternet Sitesi: <http://www.ait.hacettepe.edu.tr>

Polatlı Belediyesi

Kurtuluş Mahallesi Adnan Menderes Cad. No:20 Polatlı / ANKARA

Tel: 0 312 623 45 45 / 0 312 622 58 08

Belgegeçer: 0 312 623 43 29 / 0 312 622 58 08

E – Posta: belediye@polatli.bel.tr

İnternet Sitesi: <http://www.polatli.bel.tr>

POTA Polatlı Belediyesi Tarihi Alanlar Tanıtım Merkezi

Yeni Mahalle Gordion Caddesi no:41 Polatlı / ANKARA

Tel: 0 312 622 58 08

Belgegeçer: 0 312 622 58 08

E-Posta: tarihialanlartanitimmerkezi@gmail.com

İnternet Sitesi: <http://polatlitanitim.com.tr>

İLETİŞİM VE SEMPOZYUM SEKRETARYASI

hubuyuktaarruz@gmail.com

<https://buyuktaarruz.hacettepe.edu.tr>

SEMPOZYUM KURULLARI

ONUR KURULU

Prof. Dr. Mehmet Cahit GÜRAN Hacettepe Üniversitesi Rektörü

Mürsel YILDIZKAYA Polatlı Belediye Başkanı

Prof. Dr. Ayten SEZER ARIĞ HÜ Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Müdürü

SEMPOZYUM DÜZENLEME KURULU

Prof. Dr. Ayten SEZER ARIĞ (Hacettepe Ü., Ankara), **Prof. Dr. Mustafa YILMAZ** (Hacettepe Ü., Ankara), **Prof. Dr. Fatma ACUN** (Hacettepe Ü., Ankara), **Prof. Dr. Yasemin DOĞANER** (Hacettepe Ü., Ankara), **Prof. Dr. Seyfi YILDIRIM** (Hacettepe Ü., Ankara), **Doç. Dr. Saime Selenga GÖKGÖZ** (Hacettepe Ü., Ankara), **Doç. Dr. Gülay SARIÇOBAN** (Hacettepe Ü., Ankara), **Doç. Dr. İdris YÜCEL** (Hacettepe Ü., Ankara), **Doç. Dr. Sadık ERDAŞ** (Hacettepe Ü., Ankara), **Doç. Dr. Sinan ATEŞ** (Hacettepe Ü., Ankara), **Dr. Gönül GÜNEŞ** (Hacettepe Ü., Ankara), **Dr. Yunus KOBAL** (Hacettepe Ü., Ankara), **Dr. Dilek YİĞİT YÜKSEL** (Hacettepe Ü., Ankara), **Dr. Ali GÜLER** (Hacettepe Ü., Ankara), **Dr. Aydın GÜLŞEN** (Hacettepe Ü., Ankara), **Dr. A. Cüneyt KÜSMEZ** (Hacettepe Ü., Ankara), **Dr. Mehmet ÇANLI** (Hacettepe Ü., Ankara), **Dr. Veli Fatih GÜVEN** (Hacettepe Ü., Ankara), **Dr. Haydar Seçkin ÇELİK** (Hacettepe Ü., Ankara), **Dr. Yasemin TÜRKKAN TUNALI** (Hacettepe Ü., Ankara), **Dr. Emre SARAL** (Hacettepe Ü., Ankara), **Dr. Çiğdem DUMANLI** (Hacettepe Ü., Ankara), **Dr. Ferit Salim SANLI** (Hacettepe Ü., Ankara), **E. Albay Kadim KOÇ** (Polatlı Belediyesi Tarihi Alanlar Tanıtım Merkezi Genel Koordinatörü, Ankara)

BİLİM KURULU

Prof. Dr. Ayten SEZER ARIĞ (Hacettepe Ü., Ankara), **Prof. Dr. Abdurrahman BOZKURT** (İstanbul Ü., İstanbul), **Prof. Dr. Ahmet OĞUZ** Nevşehir Hacı Bektaş Veli Ü., Nevşehir), **Prof. Dr. Celil NAGİYEYEV** (Bakü Devlet Ü., Azerbaycan), **Prof. Dr. Damir SHAPSUGOV** (Rus Başkanlık Akademisi, Rusya Federasyonu), **Doç. Dr. F. Rezzan ÜNALP** (Ufuk Ü., Ankara), **Prof. Dr. Fatih YEŞİL** (Hacettepe Ü., Ankara), **Prof. Dr. Fatma ACUN** (Hacettepe Ü., Ankara), **Prof. Dr. Ferudun ATA** (Selçuk Ü., Konya), **Prof. Dr. Hakan UZUN** Ankara Ü., Ankara), **Prof. Dr. Hakkı UYAR** (Dokuz Eylül Ü., İzmir), **Prof. Dr. Hasan OKTAY** (Uluslararası Vizyon Ü., Kuzey Makedonya), **Prof. Dr. Hikmet ÖKSÜZ** Karadeniz Teknik Ü., Trabzon), **Prof. Dr. Hüsnü ÖZLÜ** (Millî Savunma Ü., Ankara), **Prof. Dr. İbrahim Ethem ATNUR** Millî Savunma Ü., Ankara), **Prof. Dr. İbrahim TELLİOĞLU** Samsun Ondokuz Mayıs Ü., Samsun), **Prof. Dr. Mehmet Akif ERDOĞRU** (Ege Ü., İzmir), **Prof. Dr. Mehmet ÇANLI** (Hitit Ü., Çorum), **Prof. Dr. Mehmet Serhat YILMAZ** (Kastamonu Ü., Kastamonu), **Prof. Dr. Mehmet ŞAHİNGÖZ** (Gazi Ü., Ankara), **Prof. Dr. Mustafa YILMAZ** (Hacettepe Ü., Ankara), **Prof. Dr. Necdet HAYTA** (Gazi Ü., Ankara), **Prof. Dr. Necmettin ALKAN** (Sakarya Ü., Sakarya), **Prof. Dr. Nedim İPEK** (Samsun Ondokuz Mayıs Ü., Samsun), **Prof. Dr. Nejla GÜNAY** (Gazi Ü., Ankara), **Prof. Dr. Nermin ŞAMAN DOĞAN** (Hacettepe Ü., Ankara), **Prof. Dr. Nesip NESİPLİ** (Ankara Ü., Ankara), **Prof. Dr. Numan ARUÇ** (Kuzey Makedonya Bilim ve Sanatlar Akademisi, Kuzey Makedonya), **Prof. Dr. Orhan DOĞAN** (Kahramanmaraş Sütçü İmam Ü., Kahramanmaraş), **Prof. Dr. Orlin SABEV** (Bulgar Bilimler Akademisi, Bulgaristan), **Prof. Dr. Redzep ŠKRİJELJ** (Novi Pazar Devlet Ü., Sırbistan), **Prof. Dr. Salim GÖKÇEN** (Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi), **Prof. Dr. Selami KILIÇ** (Atatürk Ü., Erzurum), **Prof. Dr. Serdar SARISIR** (Ankara Ü., Ankara), **Prof. Dr. Seyfi YILDIRIM** (Hacettepe Ü., Ankara), **Prof. Dr. Ulvi KESER** (Girne Amerikan Ü.), **Prof. Dr. Yasemin DOĞANER** (Hacettepe Ü., Ankara), **Prof. Dr. Yavuz ASLAN** (Hacettepe Ü., Ankara), **Prof. Dr. Yusuf SARINAY** (TOBB Ekonomi ve Teknoloji Ü., Ankara), **Doç. Dr. Liliana BOŞCAN** (Bükreş Ü., Romanya), **Doç. Dr. Ramazan Erhan GÜLLÜ** (İstanbul Ü., İstanbul), **Doç. Dr. Sadık ERDAŞ** (Hacettepe Ü., Ankara), **Doç. Dr. Saime Selenga GÖKGÖZ** (Hacettepe Ü., Ankara), **Doç. Dr. Sinan ATEŞ** (Hacettepe Ü., Ankara), **Dr. Öğretim Üyesi Günver GÜNEŞ** (Adnan Menderes Ü., Aydın), **Dr. Öğr. Üyesi Süleyman HATİPOĞLU** (Hatay Mustafa Kemal Ü., Hatay), **Dr. Öğr. Üyesi Zekeriya TÜRKMEN** (29 Mayıs Ü., İstanbul), **Dr. Ali**

GÜLER (Hacettepe Ü., Ankara), **Dr. A. Cüneyt KÜSMEZ** (Hacettepe Ü., Ankara), **Dr. Gábor FODOR** (Liszt Enstitüsü Macar Kültür Merkezi, İstanbul), **Dr. Csaba KATONA** (Macar Bilimler Akademisi, Macaristan), **Dr. Mehmet TÛTÛNCÛ** (SOTA, Hollanda), **Dr. Suat AKGÛL** (Antalya), **Dr. Süleyman TEKİR** (Sinop Ü., Sinop), **Dr. Veli Fatih GÛVEN** (Hacettepe Ü., Ankara)

SEKRETARYA

Figen YÛKSEK (Hacettepe Ü., Ankara), **Gönül BİLMEZ** (Hacettepe Ü., Ankara), **Barkın YILDIRIM** (Polatlı Belediyesi Kültür Müdürü, Ankara)

KAYIT

Zaman: 09.30-10.00 **Yer:** Kaşgarlı Mahmut Konağı, Polatlı

**“Sakarya'dan Büyük Taarruz'a 100. Yılında Başkomutanlık Meydan
Muharebesi” Sempozyumu Programı**

6-7 Ekim 2022 / KAŞGARLI MAHMUT KONAĞI – Polatlı

6 Ekim 2022 Perşembe

Kongre Kayıt 9.30-10.00

Açılış Töreni ve Takdim: 10.15 -11.00

AÇIŞ KONUŞMALARI

Prof. Dr. Ayten SEZER ARIĞ – HÜ Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Müdürü

Mürsel YILDIZKAYA – Polatlı Belediye Başkanı

Murat BULACAK – Polatlı Kaymakamı (Teşrifleri Halinde)

Prof. Dr. Mehmet Cahit GÜRAN – HÜ Rektörü (Teşrifleri Halinde)

Halk Oyunları Gösterisi: 11.00-11.15

ARA - İKRAM 11.15-11.30

AÇIŞ OTURUMU- 11.30-12.30

DUATEPE SALONU

Oturum Başkanı – Prof. Dr. Ayten SEZER ARIĞ – Hacettepe Üniversitesi

11.30 – 11.45 Dr. Erdal KORKMAZ (Hava Kuvvetleri Komutanlığı)

Büyük Taarruz'un Sevk-İdaresinde Başkomutan Mustafa Kemal Paşa'nın Yeri ve Önemi

11.45 – 12.00 Dr. Ali GÜLER (Hacettepe Üniversitesi)

Atatürk'ün Büyük Nutuk'ta Büyük Taarruz Anlatımı (Bir İçerik Analizi)

12.00 – 12.15 Doç. Dr. Erol EVCİN (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı)

Dumlupınar'da Zafer Bayramı Kutlamaları (1926-1938)

12.15-12.30 Tartışma ve Genel Değerlendirme

ÖĞLE YEMEĞİ 12.30-14.00

2. OTURUM – 14.00-15.00

DUATEPE SALONU

Oturum Başkanı – Prof. Dr. Yasemin DOĞANER - Hacettepe Üniversitesi

14.00 – 14.15 Dr. Suat AKGÜL

Cumhuriyet'in İlk Yıllarında ve Atatürk Döneminde Polatlı'da Sosyal, Kültürel, Ekonomik Hayat ve Gündelik Yaşam

14.15-14.30 Doç. Dr. Sadık ERDAŞ (Hacettepe Üniversitesi)

Erken Cumhuriyet Dönemi'nde Polatlı ve Çevresinde İskân

14.30-14.45 Fatma EMEK (Dokuz Eylül Üniversitesi – Doktora Öğrencisi)

İstiklal Harbi'nin Polatlı'ya Uzanan Ulaşım Ağları

14.45-15.00 Tartışma ve Genel Değerlendirme

KARTALTEPE SALONU

Oturum Başkanı – Prof. Dr. M. Derviş KILINÇKAYA - Hacettepe Üniversitesi

14.00 – 14.15 Dr. Veli Fatih GÜVEN (Hacettepe Üniversitesi)

Kurtuluş Savaşı Şehitlerimizin Kayıtlara Geçirilmesinde Buruncuk Örneği

14.15-14.30 Arş. Gör. Dr. Çiğdem DUMANLI (Hacettepe Üniversitesi)

Avusturya Gazetelerine Göre Sakarya Meydan Muharebesi'nden Büyük Taarruz'a
Cepheler ve Diploması (1921-1922)

14.30-14.45 Uğur YILMAZ (Ankara Üniversitesi)

Pontus Meselesi Çerçevesinde Amasya ve Havalisi Kuvayı Takibiye Kumandanlığının
Kurulma Girişimi ve Meclis'teki Tartışmaları

14.45-15.00 Tartışma ve Genel Değerlendirme

ARA- İKRAM: 15.00-15.30

3. OTURUM – 15.30-16.30

DUATEPE SALONU

Oturum Başkanı - Prof. Dr. Mustafa YILMAZ - Hacettepe Üniversitesi

15.30 – 15.45 Doç. Dr. Arda BAŞ (Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi)

Zafer Yılında İngilizlerin Türk Ekonomisine Dair Gözlemleri

15.45 – 16.00 Arş. Gör. Dr. Mekki ULUDAĞ (Dicle Üniversitesi)

İngiliz ve Amerikan Basınında Batı Cephesi'nde 1921 Yılındaki Gelişmeler

16.00 – 16.15 Dr. Öğr. Üyesi Fahriye Begüm YILDIZELİ

(Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi)

Büyük Taarruz Sonrasında D. Lloyd George Hükûmeti Üzerine Bir Değerlendirme

16.15-16.30 Tartışma ve Genel Değerlendirme

KARTALTEPE SALONU

Oturum Başkanı – Prof. Dr. Seyfi YILDIRIM - Hacettepe Üniversitesi

15.30-15.45 Öğr. Gör. Dr. Şule Sevinç KİŞİ (Ege Üniversitesi)

Hâkimiyet-i Milliye Gazetesi'nde Sakarya Meydan Muharebesi ve Büyük Taarruz

15.45-16.00 Doç. Dr. Recep Murat GEÇİKLİ – Doğan KOÇAK (Atatürk Üniversitesi)

Vakit Gazetesinde Büyük Taarruz

16.00-16.15 Doç. Dr. Saime Selenga GÖKGÖZ (Hacettepe Üniversitesi)

Fransız Gazetelerinde Sakarya Meydan Muharebesi ve Büyük Taarruz Değerlendirmeleri
(1921- 1922)

16.15-16.30 Tartışma ve Genel Değerlendirme

6 EKİM GÜNÜ PROGRAM SONU

7 Ekim 2022 Cuma

4. OTURUM: 10.00 – 11.00

DUATEPE SALONU

Oturum Başkanı – Prof. Dr. Fatma ACUN - Hacettepe Üniversitesi

10.00 – 10.15 Dr. Abdullah Cüneyt KÜSMEZ (Hacettepe Üniversitesi)

Büyük Taarruz'da Süvarinin Kullanımında Doktriner Gelişmeler

10.15 – 10.30 Dr. Mehmet ÇANLI (Hacettepe Üniversitesi)

Büyük Taarruz'un Harekât Planının Hazırlanması Sürecinde Yaşanan Gelişmeler ve Planın Ana Prensipleri

10.30-10.45 Naz SARIASLAN (Hacettepe Üniversitesi)

Halide Edip Adıvar'ın Eserlerinde Sakarya Meydan Muharebesi'nden Büyük Taarruz'a Türk Mücadelesinin Güncesi

10.45-11.00 Tartışma ve Genel Değerlendirme

ARA – 11.00-11.15

KAPANIŞ OTURUMU: 11.15-12.00

DUATEPE SALONU

11.15 – 12.00 Genel Değerlendirme

ÖĞLE YEMEĞİ – 12.00-13.30

TARİHÎ ALAN GEZİSİ – 13.30-17.00

7 EKİM GÜNÜ PROGRAM SONU

SEMPOZYUM BİLDİRİ ÖZETLERİ

Dr. Suat AKGÜL

Antalya

Cumhuriyet'in İlk Yıllarında ve Atatürk Dönemi'nde Polatlı'da Sosyal, Kültürel, Ekonomik Hayat ve Gündelik Yaşam

Polatlı, ilk çağlardan günümüze kadar önemli bir yerleşim yeri ve stratejik bir bölge olmuştur. Bu süreçte çok çeşitli medeniyetler ve devletler bölgede hâkimiyet kurmuşlardır. Anadolu'da Türk varlığının başlamasıyla Polatlı bölgesi de yoğun bir Türk yerleşimine sahne olmuştur. Osmanlı son dönemlerinde ekonomik ve ticari bir bölge olarak ön plana çıkmıştır. Ankara'ya demir yolunun yapılması üzerine bir istasyon da Polatlı'da oluşturulmuştur. 1893 yılından itibaren Ankara bölgesindeki ticaretin sevk merkezi haline gelmiştir. Gerek Osmanlı - Rus Harbi sonrası gerekse diğer iç gelişmeler sonucu bölge dışarıdan yoğun bir göç almış; bu gelenler de tarım ve hayvancılık konusunda bölgenin gelişmesine katkı sağlamışlardır. Nüfus hareketliliği ve canlılığı açısından da bölgenin ekonomik ve kültürel yapısının gelişmesinde etkili olmuşlardır. Türk Millî Mücadelesi en önemli aşamalardan birisini bu bölgede yaşamış; Sakarya Meydan Muharebesi Polatlı'da başlamış, yayılmış ve Türk zaferiyle sonuçlanmıştır. Bu tarihî süreç, Polatlı'nın adını ön plana çıkardığı gibi savaşın olumsuz etkilerinin de derin izlerini taşımasına neden olmuştur.

Polatlı, savaştan ve zaferden sonra her ne kadar önemli bir istasyon ve askerî açıdan stratejik bir bölge olsa da nüfus yoğunluğu ve idari teşkilat açısından ilk birkaç yıl dikkate değer bir gelişme ve ilerleme gösterememiştir; ancak bölgedeki ziraî faaliyetlerin ilerlemesi ve kara yoluyla demir yolu hattının mevcudiyeti yeni kurulan Türkiye için değerlendirilmesi gereken bir faktör olarak dikkat çekmekteydi. Sakarya Harbi'nin muharebe bölgesi olması ve bu muharebelerin izlerini taşıması dolayısıyla Polatlı, tüm Türkiye tarafından bilinen ve tanınan bir yer olmuştur; fakat bölgenin değişik zamanlarda farklı gruplardan göçler alması, kadim Polatlı bölgesi halkının varlığı ve bir ziraat merkezi ve güzergâhı olması dolayısı ile meydana gelen nüfus yapısı Polatlı'nın sosyal ve kültürel durumunu etkilemiştir. Yeni devletin kuruluşuyla tüm Türkiye'de yeni bir kimlik yeni bir kültür inşa edilirken benzer bir durum Polatlı için de gerçekleşmiştir. Farklılıkları içinde barındıran Polatlı, kendine özgü bir kültür yarattı. Bunda hem savaşın ve zaferin tanıklığı ve yaşanmışlığı hem de daha önce ve sonra meydana gelen iskân ve yerleşmelerin rolü olmuştur. 26 Temmuz 1926 tarihinde Resmî Gazete'de Polatlı'nın ilçe yapıldığı yayımlanmış; bundan sonra bir ilçe olarak varlığını hep büyüyerek ve gelişerek devam ettirmiştir. Bu tarihten sonra nüfus olarak da büyüyen Polatlı çok farklı alanlarda sosyal, kültürel, ticarî, ziraî, sanatsal, siyasal, sportif ve ulaşım faaliyetlerinin yaşandığı bir ilçe olmuştur. İlçede, Himaye-i Etfal (Çocuk Esirgeme Kurumu), Hilal-i Ahmer (Kızılay), Türk Tayyare Cemiyeti (Türk Hava Kurumu) gibi yarı resmî cemiyetler kurulmuştur. İlçe olduktan çok kısa bir süre sonra bir sivil toplum örgütü olan Türk Ocakları Polatlı Şubesi kurulmuş; bu kuruluş ilçede önemli faaliyetler yapmıştır. Bayram kutlamaları, müsamereler ve konferanslar düzenleyen Türk Ocağı, Polatlı'nın kültürel gelişmesinde önemli bir rol oynamıştır. İlçede başta futbol ve güreş olmak üzere spor faaliyetleri yürütülmüştür. Bayram kutlamaları, şehitlik ziyaretleri, konferanslar, okuma etkinlikleri düzenlenmiştir. Belediye teşkilatı yeniden oluşturulmuş ve başta elektrik getirmek işi olmak üzere parklar, yollar yaparak ilçenin gelişimine önemli katkılar sağlamıştır.

Bu bildiriyle savaş ve zafer sonrası Polatlı'sının sosyal ve kültürel hayatı, sportif faaliyetleri, ekonomik ve ticarî gelişmesi ve bütün yönleriyle ilçede günlük yaşam anlatılmaya çalışılacaktır. Kapsam olarak da Cumhuriyet'in ilk yılları olan ve Polatlı'nın ilçe olduğu 1926 tarihinden Atatürk'ün vefatına kadarki süreç incelenecek ve aktarılacaktır. Çoğunlukla dönemin ulusal basınından aktarımlar yapılacak ve konunun durumuna göre resmî arşiv belgelerinden de yararlanılacaktır. Başta Polatlı Türk Ocağı'nın kuruluşu, başkanı, üyeleri ve ilk faaliyetleri olmak üzere birçok bilginin işlenmesiyle Polatlı ilçesinin yakın geçmiş tarihinin görülmesine ve öğrenilmesine katkı sağlanacaktır.

Social, Cultural, Economic and Daily Life in Polatlı Town in the initial Years of the Republic of Turkey and the Atatürk Era

Polatlı has been an important settlement and a strategic region since ancient times. In this process, various civilizations and states have established dominance in the region. With the beginning of the Turkish presence in Anatolia, the Polatlı region also witnessed an intense Turkish settlement. In the last period of the Ottoman Empire, it came to the fore as an economic and commercial region. Upon the construction of the railway to Ankara, a station was created in Polatlı. Since 1893, it became the center of trade in the Ankara region. Both after the Ottoman - Russian War and because of other internal developments, the region received an intense migration from outside. These arrivals also contributed to the development of the region in terms of agriculture and animal husbandry. They were also influential in the development of the economic and cultural structure of the region in terms of population mobility and vitality. The Turkish National Struggle experienced one of the most important stages in this region. Sakarya Pitched Battle started in Polatlı, spread and ended with Turkish Victory. This historical process not only brought the name of Polatlı to the fore stage but also caused the negative effects of the war to carry deep traces. Although it was an important station and a militarily strategic region after the war and the victory, the first few years did not show a remarkable development and progress in terms of population density and administrative organization. However, the progress of agricultural activities in the region and the existence of a road and railway line drew attention as a factor that should be examined for the newly established Turkey.

Polatlı has become a well-known place in Turkey, as the zone of the Sakarya Pitch Battle, which still carries its traces. However, the population structure that occurred due to the migration of the region from different groups at different times, the existence of the people of the ancient Polatlı region, and the fact that it was an agricultural center and route affected the social and cultural situation of Polatlı. With the establishment of the republic, a new identity and a new culture were built all over Turkey, while a similar situation occurred for Polatlı. Polatlı, which contains differences, has created a unique culture. In this, both the witness and experience of war and victory, as well as the settlements and settlements that occurred before and after, played a role. In July 26, 1926, it was published in the Official Gazette that Polatlı was made a district. After that, it continued to exist as a district by growing and developing. Polatlı, which has grown in population after this date, has become a district where social, cultural, commercial, agricultural, artistic, political, sports and transportation activities are experienced in many different fields. Semi-official societies such as Himaye-i Etfal (Child Protection Agency), Hilal-i Ahmer (Kızılay), Türk Tayyare Cemiyeti (Turkish Aeronautical Association) were established. Türk Ocağı Polatlı Branch, a non-governmental organization, was established very soon after it became a district. Polatlı Türk Ocağı carried out important activities in the district. The Türk Ocağı, which organizes holiday celebrations, shows and conferences, played an important role in the cultural development of Polatlı. Sports activities, especially football and wrestling, were carried out in the district. Eid celebrations, martyrdom visits, conferences, reading events were organized. The municipal organization was re-established and it made significant contributions to the development of the district by building parks and roads, especially to bring electricity.

In this paper, the social and cultural life, sports activities, economic and commercial development of Polatlı after the War and the Turkish victory and daily life in the district with all its aspects will be explained. In scope, the process from 1926, which corresponded to the initial years of the Republic and when Polatlı became a district, to the death of Kemal Atatürk is examined and conveyed through archival documents and the national press of the period. Original information is given about the establishment and initial activities of the Türk Ocağı in Polatlı, its founding members and first activities of the Polatlı Türk Ocağı particularly, therefore it would be shed light to the recent history of the province by the way.

Doç. Dr. Arda BAŞ

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu

Zafer Yılında İngilizlerin Türk Ekonomisine Dair Gözlemleri

20. yüzyılın başında Osmanlı Devleti'nin Batılı ülkelerle kurduğu ilişkilerdeki eşitsizlik kendini birçok alanda açık bir şekilde gösteriyordu. Batılı ülkelerin Osmanlı Devleti üzerinde en yoğun baskı kurduğu alanların başında ekonomi geliyordu. II. Meşrutiyet'in ilanından sonra ülke idaresini ele alan İttihat ve Terakki kadroları bu baskıyı azaltmak için yoğun çaba harcadılar. Ancak üst üste yaşanan Trablusgarp, I. Balkan ve II. Balkan Savaşları nedeniyle Osmanlı Devleti'nin ekonomik problemleri daha da arttı. Ekonomik problemler çözülmeden girilen I. Dünya Savaşı'nda Türk ekonomisi ciddi hasar gördü. Ağır ekonomik şartlar Milli Mücadele yıllarında da sürdü. Ankara Hükümeti Milli Mücadele boyunca ekonomik sorunların çözümü için büyük çaba sarf etti. Cephede savaş sürerken ülke ekonomisinin acil gereksinimleri için önemli kararlar alındı. Bu süreçte kurulacak yeni devletin ekonomik politikasının nasıl bir yöneline sahip olacağını ilk emareleri ortaya çıkmıştır. İngiltere, Osmanlı Devleti döneminde sahip olduğu ekonomik ayrıcalıkları korumak ve yeni Türk hükümetinin ekonomik alandaki eğilimlerini anlamak için Milli Mücadele'nin tüm şiddetiyle sürdüğü dönemde Ankara hükümetinin ekonomi alanındaki uygulamalarını yakından izlemiştir. Bu çalışmada İngiltere'nin Milli Mücadele'nin en kritik dönemlerinden biri olan 1922 yılında Türk ekonomisi ve Ankara hükümetinin ekonomik hayata dair aldığı kararlar hakkındaki değerlendirmeleri incelenmiştir. Çalışmada İngiliz Devlet Arşivinin yanı sıra konu hakkındaki telif ve tetkik eserlerden yararlanılmıştır. Milli Mücadele'nin en kritik askeri harekâtlarının devam ettiği bir dönemde İngiliz hükümetinin, Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) tarafından alınan ekonomiyi dair kararları nasıl gördüğü, Milli Mücadele sonrası süreçte iki ülke arasındaki ekonomik ilişkilerin geleceğine dair önemli ipuçları vermesi bakımından önemlidir.

The British Observations on the Turkish Economy in the Year of Victory in the War of Independence

In the beginning of the 20th century, the inequality in the relations between the Ottoman Empire and the Western Powers manifest itself in many areas. Among the numerous areas that Western countries put the greatest pressure on the Ottoman Empire, economy was at the forefront. Having taken control of the country following the proclamation of the Second Constitutional System, the Union and Progress Association endeavoured to decrease such pressure. However, with the three consecutive wars, namely Tripoli, and the 1st and the 2nd Balkan War, the Ottoman Empire fell into even greater economic trouble. The economy of the Ottoman Empire deteriorated further during the First World War, which it had entered without having recovered its economy. The severe economic issues persisted in the years of the National Struggle, with the government in Ankara putting significant efforts to solve these. While the struggle went on in the battlefronts, critical decisions were made to address the urgent needs of the country's economy. During this period, the first signs of what would be the economic orientation of the new state that was to be founded became apparent. Britain kept a close watch on the economic actions of the government in Ankara with the National Struggle at full steam, both to be able to keep its economic privileges and to understand the economic orientation of the government in Ankara. This study aims to analyse how the British evaluated the state of the Turkish economy as well as the decisions taken by the government in Ankara in 1922, one of the most crucial periods in the National Struggle, based on the records in the British National Archives as well as original works and past research on the subject. The perceptions of the British government of the economic actions of the Grand National Assembly of Turkey in a period when the most critical military operations of the National Struggle were in progress can be considered important as it could point to the future of the economic relations between the two countries in the post-National Struggle period.

Dr. Mehmet ÇANLI
Hacettepe Üniversitesi, Ankara

Büyük Taarruz'un Harekât Planının Hazırlanması Sürecinde Yaşanan Gelişmeler ve Planın Ana Prensipleri

Büyük Taarruz'un harekât planının hazırlanmasına Sakarya Meydan Muharebesi'nin hemen ardından başlanmıştır. Önce "Sad Planı" adıyla bir plan hazırlanmış, daha sonra askerî ve diplomatik gelişmelere göre bu plan geliştirilmiştir. Bunun sonucunda, Büyük Taarruz'un harekât planı ortaya çıkmıştır.

Harekât planı, kısa süreli ve kesin sonuçlu bir muharebe ile Yunan ordusunu etkisiz hale getirecek şekilde hazırlanmıştır. Bu sebeple, planın hazırlanmasında manevra konsepti esas alınmıştır. Bu haliyle plan, Birinci Dünya Savaşı savaş anlayışını aşan ve İkinci Dünya Savaşı savaş anlayışının öncülüğünü yapan özellikler taşımaktadır.

Developments in the Preparation of the Operation Plan of the Great Offensive and its main Principles

The preparation of the operation plan of the Great Offensive started right after the Battle of Sakarya. First, a plan called the Sad Plan was prepared, and later this plan was developed according to military and diplomatic developments. As a result, the operational plan of the Great Offensive emerged.

The operation plan was prepared in such a way as to neutralize the Greek army with a short-term and decisive battle. For this reason, the concept of manoeuvre was taken as a basis in the preparation of the plan. As such, the plan has characteristics that go beyond the understanding of war in the World War I and pioneer the understanding of war in the World War II.

Arş. Gör. Dr. Çiğdem DUMANLI
Hacettepe Üniversitesi, Ankara

Avusturya Gazetelerine Göre Sakarya Meydan Muharebesi'nden Büyük Taarruz'a Cepheler ve Diploması (1921-1922)

1921 yılında gerçekleşen Sakarya Meydan Muharebesi ve 1922 yılında meydana gelen Büyük Taarruz, Kurtuluş Savaşı'nın belirleyici aşamalarını teşkil etmektedirler. Söz konusu muharebeler bütünü, Birinci Dünya Harbi'nden mağlup ayrılmış taraflar arasında sadece Türkiye'de bir hareketin, onu kazananlara karşı askerî başkaldırısı anlamına gelmektedir. Bu sebeple, Birinci Dünya Harbi'nin mağlupları tarafından da yakından izlenmişlerdir. Her ne kadar imzalanan Mütarekenin ilgili maddelerine bağlı olarak Türk topraklarını terk etmiş ve doğrudan haber alma olanakları kısıtlanmış olsa da, Avusturya merkezli gazeteler Polatlı'dan İzmir'e kadar tüm cephelerde muharebeye ilişkin olan havadisleri düzenli olarak yazmış ve onları yorumlamışlardır. Bu haberler büyük oranda Londra, Paris, İstanbul, Ankara veya İzmir'den ulaşmıştır.

Bildirinin amacı, okuru, 1921 ve 1922 yıllarında Avusturya gazetelerinde yayınlanan haber ve bilgiler ışığında her iki muharebeye yönelik aydınlatmaktır. Söz konusu gazete haberleri dönemin TBMM Meclis Tutanakları ve günümüz ikincil kaynakları ile de kıyaslanacaktır. İlgili haberlerde dikkat çekici bir husus, cephelerde yaşanan gelişmeler ile aynı süreçte İstanbul, Ankara, Moskova, Paris veya Londra'da meydana gelen diplomatik görüşme veya münakaşaların eşit düzeyde ele alınmasıdır. Bu durum, ilgili kamuoyunu etkilemeye çalışan dönemin kara propagandasının rolüne de ışık tutmaktadır.

The Front and Diplomacy from Battle of Sakarya to the Great Offensive according to the Austrian Newspapers (1921-1922)

The Battle of Sakarya in 1921, and the Great Offensive in 1922, were both the determinants of the Turkish National Struggle. Taking these battles as a whole, the Turkish act is the only military resurrection of a loser party against the victor states in the aftermath of the World War I. This is for the fact that both were followed by the defeated. Even though depending on the relevant clauses of the Armistice they were obliged to leave the Turkish territory, which made difficult to gather news directly, the Austrian newspapers regularly wrote news and made comments on what happened in all fronts from Polatlı to İzmir. The news were mostly received from London, Paris, Istanbul, Ankara or Izmir.

This paper aims to inform the reader on the news concerning both battles within the referred period in the light of the news and information released in the Austrian newspapers in 1921 and 1922. These sources are also compared with the facts derived from the parliamentary minutes of the Grand National Assembly as well as the secondary sources. In the referred news, this is remarkable that diplomatic talks and negotiations held in Istanbul, Ankara, Moscow, Paris or London were equally emphasized as the developments in the battlefields. This fact denotes the role of black propaganda that aims to influence the relevant public opinion.

Fatma EMEK

Doktora Öğrencisi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir

İstiklâl Harbi'nin Polatlı'ya Uzanan Ulaşım Ağları

Ulaştırma ağları, barış zamanlarında ticari mal ve yolcu taşımaya sağladığı gibi savaş sırasında da silah, cephane ve asker sevkiyatının düzenli şekilde yapılmasında önemli bir unsurdu. Osmanlı Devleti'nin çoğunlukla askeri ihtiyaçlara göre yaptığı ulaşım ağları zamanla bakımsız kaldığından, İstiklâl Harbi sırasında önemli bir sorun teşkil etti. Harp sırasında kara, demir ve deniz yollarıyla İstanbul'dan Anadolu'ya ve kıyılardan ülkenin iç kısımlarına zor şartlar içerisinde askeri amaçlı sevkler yapılmaktaydı. Batı Anadolu'da işgaller giderek cephesini genişletmekteydi. Mustafa Kemal Paşa'nın yaptığı ilk icraattan biri Batı Anadolu topraklarına yakın, İstanbul'a demir yolu ile bağlı ve harbin gerçekleştiği sahalara kara yoluyla rahatlıkla ulaşılabilen Ankara'yı Heyeti Temsiliye'nin merkezi yapmak oldu. Ankara'nın Türk vatanseverlerin toplanma merkezi olmasıyla Batı Cephesi'ne askeri sevkiyatlar daha kolay bir şekilde ulaştırılmış olacaktı. İstiklâl Harbi sırasında ulaşımın kağıt, at, katır ve merkep gibi hayvanlarla yapıldığı kara yolları bulunmaktaydı ancak buralar bakımsızlık sebebiyle yol özelliğini kaybetmiş durumdaydı. İstanbul'dan kaçırılarak Batı Cephesi'ne gönderilecek olan askeri malzemelerin taşınmasında İnebolu-Kastamonu-Ankara kara yolu istikameti önemli görüldüğünden Milli Hükümet tarafından bu hattın onarılmasına çalışıldı. Kara yollarının oldukça az olduğu ülkede inşa edilen demir yolları Anadolu'nun hayat damarları haline geldi. Ancak İstiklâl Harbi'nin başında yabancı şirketlerin işletiminde olan bu demir yolu ağlarından sınırlı bir şekilde yararlanılabildi. Misak-ı Milli sınırları içerisinde bulunan demir yollarından sadece Konya-Afyon, Eskişehir-Ankara hatları bazı dönemlerde kullanılabilir. Sakarya Muharebesi'nde ise Polatlı-Ankara arasındaki hat işler hale getirildi. Boğazlar ve denizler İtilaf Devletlerinin gözetiminde bulunduğu İstanbul'dan Anadolu'ya silah ve cephane gönderimi Trabzon, Samsun, Sinop, İnebolu ve İstanbul gibi limanlardan kaçak şekilde deniz yolu ile yapılabilir. Çalışmanın amacı İstiklâl Harbi'nde savaş alanına aktarılan silah, cephane ve askeri sevkiyatın nasıl ve hangi ağlardan yapıldığını önemli ölçüde tespit etmek ve ulaşım ağlarının tamiri, izlenen politikaların uygulanırılığı hakkında çıkarımlarda bulunmaktır. Araştırmada öncelikle Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivi belgeleri kullanıldı. Bununla birlikte İstiklâl Harbi'ne tanıklık etmiş olan önemli isimlerin hatıratları, harp yıllarına ait gazete ve dergilerde yer alan haberler ve konu üzerine yazılan ikinci el kaynaklardan faydalanılarak hazırlandı.

The Transportation Network of the War of Independence Extending to Polatlı

Networks provided for the transportation of commercial goods and passengers in times of peace, as well as during the war, were an important element in the regular shipment of weapons, ammunition and soldiers. Since the transportation networks built by the Ottoman Empire, mostly according to military needs, fell into disrepair over time, they posed a significant problem during the War of Independence. During the war, military dispatches were made under difficult conditions from Istanbul to Anatolia and from the coasts to the interior of the country by land, rail and sea routes. The occupations in Western Anatolia were gradually expanding their front. One of the first actions carried out by Mustafa Kemal Pasha was to make Ankara, which is close to the lands of Western Anatolia, connected to Istanbul by rail and easily accessible by land to the sites where the harbour took place, the centre of the The Representative Assembly. With Ankara becoming the gathering centre of Turkish patriots, military shipments would have been delivered to the Western Front more easily. During the War of Independence, there were highways where transportation was made with animals such as oxcarts, horses, mules and donkeys, but these places due to neglect; it had lost its road feature. Since the İnebolu-Kastamonu-Ankara highway, direction was considered important for transporting military supplies that would be smuggled from Istanbul and sent to the Western Front the National Government tried to repair this line. The railways built in the country where there are very few highways have become the lifeblood of Anatolia. However, these railway networks, which were operated by foreign companies at the beginning of the War of Independence, could be used in a limited way. Lines between Konya-Afyon and Eskişehir-Ankara could on Turkish War of Independence be used in some periods from the railways located within the borders of Misak-ı Millî (The National Oath). In the Battle of Sakarya, the line between Polatlı and Ankara was made operational. Since the straits and seas were under the supervision of the Entente States, the shipment of weapons and ammunition from Istanbul to Anatolia could be smuggled by sea from ports such as Trabzon, Samsun, Sinop, İnebolu and Istanbul. The aim of the study is significantly to determine how and through which networks the arms, ammunition and military shipments transferred to the battlefield were made during the War of Independence and to draw conclusions about the repair of transport networks and the applicability of the policies followed. Documents of the Presidential State Archives were primarily used in the research. In addition, the memories of important names who witnessed the War of Independence, the news in the newspapers and magazines of the war years and second-hand sources written on the subject were prepared.

Doç. Dr. Sadık ERDAŞ
Hacettepe Üniversitesi, Ankara

Erken Cumhuriyet Dönemi'nde Polatlı ve Çevresinde İskân

Osmanlı yönetimi, merkezleşme ve modernleşme çabaları çerçevesinde, 19. yüzyıl boyunca çeşitli Türkmen, Kürt ve Arap aşiretler ile bereketli toprakların bulunduğu Anadolu, Suriye ve Irak'taki diğer konargöçer aşiretleri yerleşik hayata geçirmek için uzun süre çaba gösterdiği sıralarda Berlin Bağdat demir yolunun yapılması ve bu güzergâhta bulunan bataklıkların kurutulması muhacir ve mültecilere yeni yerleşim alanları açılmasına vesile olmuş, kısa süre içerisinde bu demir yolu ve demir yoluna entegre civar muhitler, ürünlerini büyük şehirlere ve limanlara ulaştırmanın getirisiyle bir iktisadi kalkınma sürecini yaşamışlardır. Yaşanan toprak kayıpları Anadolu'ya yapılan göçleri hızlandırırken muhacirlerin nereye ve nasıl yerleştirilecekleri konusunda da yeni politikalar üretilmeye çalışıldığı görülmektedir. Sadece 1854-1908 yılları arasında Kafkasya, Kırım, Kuban ve Türkistan ve Balkanlar'dan yaklaşık 5 milyon Müslüman Anadolu coğrafyasına göç etmek zorunda kaldığı dikkate alınırsa bu nüfusun iskânı meselesi devlet için çözülmesi gereken bir sorun durumuna gelmiştir. Muhacirlerin “nisbet ve mevki dairesinde ve yüzde on itibarıyla tevzii ve iskân edildiği” bu dönemde imparatorluğun son bulup milli bir devlet kurma hedefi iskân politikasında da yeni arayışları beraberinde getirmiştir.

Yeni millî devletin kurucusuna göre: “Anadolu halkı 8 milyonu geçmez... Yemen'e gidip ölen...Suriye'yi, Irak'ı Afrika'yı muhafaza edebilmek için öldürdüğümüz Türklerin adedini düşünürsek yekûnları milyonlara bâliğ olacaktır. Şimdi biz bunu telafî etmek istiyoruz... Bunun için hudud-ı millîye haricinde kalan aynı ırk ve aynı harstan olan anasır da getirmek ve onları da müreffeh bir halde yaşatarak, nüfusumuzu tezyid etmek.... Eğer Rusya'dan da getirmek mümkün olursa, oradan da getireceğiz. Fakat bence Makedonya'dan, Garbî Trakya'dan kâmilten Türkleri buraya nakletmek lazımdır...”

1890'da inşa edilmeye başlayan Anadolu demir yolu sayesinde bir sürü yeni yerleşme ortaya çıkmış ve var olanlar da gelişmeye başlamıştır. 1850'li yıllara kadar köy hayatının az olduğu bölgeye Kırım, Balkan ve Osmanlı Rus savaşları sonrasında Anadolu'ya göç eden Balkanlardan gelen Kırım Türkleri, Boşnak muhacir aileler gibi “Türk harsına mensup” soydaşlarımız Polatlı ve havalisine iskân edilir. Ankara'nın herhangi bir sahil şeridiyle bağlantısının olmaması nedeniyle demiryolu ile birlikte merkez ve kazalarının ürünleri İstanbul başta olmak üzere limanlara ulaştırılma imkânı yakalamış ve bu imkân bölgenin sosyo-ekonomik gelişmesine ve iskâna açılmasına katkı yapmıştır.

Erken Cumhuriyet Dönemi'nde izlenen iskân politikasının başlıca iki temel hedefi vardı: Birincisi; Türk harsını kuvvetlendirmek, bunun için de memlekete Türk harsına bağlı muhacir getirtmek ve Türk kültürünü sağlamlaştırmaktı. İkincisi, ekonomik, siyasal ve askerlik bakımlarından memlekette nüfusun dağılımını değiştirerek memleketin iktisadi potansiyelini hayata geçirmektir. 1926 İskân Kanunu ile Türkiye Cumhuriyeti dâhilinde yerleşmek amacıyla dışarıdan tek veya toplu halde gelmek isteyenlerden; Türk kültürüne dâhil olmayanlar, sirayet dönemindeki frengüliler, askerî ve siyasî suçlar müstesna olmak üzere cinayetle mahkûm olanlar, anarşistler, casuslar, vb. memleket dışına çıkarılmış olanlardan başkası, hükümetçe alınan kararlara uygun yerlerde iskân olunabileceklerdi. Pomaklar, Boşnaklar, Tatarlar Türk kültürüne dâhil kabul edilmekte ve önceden Türkiye'ye gelerek tescil edilmiş olan Arnavutların, dışarıda kalan ailelerin kabulü hakkındaki müracaatları da yerine getirilecekti. Bu çerçevede Polatlı ve havalisine yapılan iskânlar aynı zamanda bir Cumhuriyet ideali olan “örnek köy” uygulamalarının bir örneğini oluşturmaktadır. Temelli, Kırınharmanı, Sincan gibi yerleşimler bu idealin hayata geçirilmeye çalışılan örnekleridir. 1927 verilerine göre 3 mahalle ve 70 köyden oluşan Polatlı'nın 11 köyünün Tatar ve 3 köyünün de Boşnak kökenli vatandaşlarımızdan oluştuğunu görmekteyiz. Bu demografik zenginlik kendisini ilçe nüfusunun da göstermekte ve ilçede Türklerin yanında, Tatar, Boşnak, Kürt, Alevî ve Müslüman Kıptilerden oluşmaktadır. Savaşlar sonucu toprak kaybı ile birlikte nüfus kaybına da uğrayan ülkede nüfusun artması sağlanarak askeri ve iktisadi açıdan bir avantaj elde etmektir. Bu verilere bakıldığında Polatlı'nın doğru bir iskân siyasetiyle tarımsal potansiyeli hayata geçirilerek yeni başkent Ankara'nın ihtiyaçları karşılanmaya çalışıldığı rahatlıkla söylenebilir.

Doç. Dr. Erol EVCİN

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara

Dumlupınar'da Zafer Bayramı Kutlamaları (1926-1938)

Mondros Mütarekesi'nin ardından Anadolu'nun İtilaf devletleri tarafından işgal edilmesi üzerine Türk milleti Mustafa Kemal Paşa'nın önderliğinde teşkilatlanarak istiklâl mücadelesine başlamıştır. Bu süreçte millî iradeyi temsil eden TBMM'nin siyasi ve askerî alanda yürüttüğü mücadele ve elde edilen başarılar istiklâl mücadelesinin kaderini Batı Cephesi'ndeki gelişmelere odaklamıştır. Başkumandan Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın idaresinde 26 Ağustos 1922'de Büyük Taarruz başlamış, 30 Ağustos'ta Başkumandan Meydan Muharebesi'nde Dumlupınar mevzilerindeki Yunan kuvvetlerine karşı kesin bir zafer elde edilmiştir. Türk milleti, Anadolu'yu işgal ederek kendisine yaşama hakkı tanımayan emperyalist güçlere Dumlupınar'da son ve en büyük askerî darbeyi vurmuştur. Türk tarihinin dönüm noktalarından birini teşkil ederek Anadolu'da bağımsız Türk devletinin varlığını bütün dünyaya ilan eden bu zafer, Türkiye Cumhuriyeti'nin üzerine bina edildiği temel meşruiyet kaynağını teşkil etmiştir. Zafer aynı zamanda millî iradeye sahip çıkarak medeniyet yolunda ilerleme emelinde olan Türk milleti için yeni bir başlangıç, ülkenin istikbali için de büyük bir moral ve umut kaynağı olmuştur. Bu münasebetle zafer ilk defa olarak Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın katılımıyla 1924'te Dumlupınar'da düzenlenen bir merasim ile kutlanmıştır. TBMM tarafından 1926'da kabul edilen bir kanun ile de 30 Ağustos tarihi "Zafer Bayramı" olarak ilan edilmiştir.

30 Ağustos Zaferi, bu zaferi bir merasim havası içinde abideleştiren ve ebedileştiren Zafer Bayramı ve zaferin kazanıldığı Dumlupınar, Türk milletinin mevcudiyeti ve istiklali açısından sembolik bir öneme sahiptir. Bu nedenle çalışmada Atatürk döneminde Dumlupınar'da düzenlenen Zafer Bayramı kutlamaları incelenmiştir. Büyük bir iftihar, şan ve şeref vesilesi olarak her yıl daha da artan bir coşku içinde kutlanan bu bayram gününde ülkenin dört bir yanından gelen millet efradı, kutsal bir mabet havasına bürünen Meçhul Asker Abidesi'nin önünde ortak bir ülkü etrafında kenetlenmiştir. Bu vesileyle Türk milletine zaferi hediye eden şehitlerin manevi huzurunda Türk ordusuna güven, cumhuriyet idaresine ve inkılap hareketine bağlılık, Gazi Mustafa Kemal'e minnet duyguları ifade edilmiştir.

Victory Day Celebrations in Dumlupınar (1926-1938)

Upon the occupation of Anatolia by the Allied Powers after the Armistice of Mudros, the Turkish nation was organized under the leadership of Mustafa Kemal Pasha and started the struggle for independence. In this process, the political and military struggle and achievements of the Turkish Grand National Assembly, which represents the national will, focused the fate of the struggle for independence on the developments in the Western Front. The Great Offensive began on August 26, 1922 under the command of the Commander-in-Chief, Gazi Mustafa Kemal Pasha, and a decisive victory was achieved against the Greek forces in the Dumlupınar positions in the Battle of the Commander-in-Chief on August 30. This victory, which declared the existence of an independent Turkish state in Anatolia to the whole world by constituting one of the turning points in Turkish history, constituted the main source of legitimacy on which the Republic of Turkey was built. The Turkish nation, by occupying Anatolia, dealt the last and greatest military blow to the imperialist powers, which did not give it the right to live, in Dumlupınar. The victory also constituted a new beginning for the Turkish nation, which aims to advance on the path of civilization by protecting the national will, and has been a great source of morale and hope for the future of the country. For this reason, the victory was celebrated for the first time with a ceremony held in Dumlupınar in 1924 with the participation of Gazi Mustafa Kemal Pasha. With a law adopted by the Turkish Grand National Assembly in 1926, 30 August was declared as "Victory Day".

The victory of August 30, the Victory Day that commemorates and perpetuates this victory in a ceremonial atmosphere, and Dumlupınar, where the victory was won, have a symbolic importance for the existence and independence of the Turkish nation. For this reason, the Victory Day celebrations held in Dumlupınar during the Atatürk period were examined in this study. On this day of celebration, which is celebrated with ever-increasing enthusiasm every year as an occasion of great pride, glory and honour, people from all over the country have come together around a common ideal in front of the Monument of the Unknown Soldier, which takes on the air of a holy temple. On this occasion, in the spiritual presence of the martyrs who gifted victory to the Turkish nation, confidence in the Turkish army, loyalty to the republican administration and the revolution movement, and feelings of gratitude to Gazi Mustafa Kemal were expressed.

Doç. Dr. R. Murat GEÇİKLİ

Atatürk Üniversitesi, Erzurum

Doğan KOÇAK

Doktora Öğrencisi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum

Vakit Gazetesinde Büyük Taarruz

Millî Mücadele Dönemi'nde gazeteler halkın bilgilendirilmesi ve yönlendirilmesi açısından önemli yayım organları oldu. Dönemin önemli gazeteleri çoğunlukla İstanbul'da bulunmaktaydı. İstanbul gazeteleri kendi içerisinde bağımsızlık mücadelesini destekleyenler ve desteklemeyenler olmak üzere iki gruba ayrılmaktadır. Bu gazetelerden biri de "Vakit" idi. "Vakit" gazetesi İstanbul'da çıkarılan ve Millî Mücadele'yi destekleyen gazetelerden birisi olmuştur. 1875'te Filip Efendi tarafından yayım hayatına başlayan "Vakit" gazetesi 1884'e kadar Başmuharriri Kemalpaşazâde Said Bey tarafından yayımlandı. 1884-1917 arasında yayımını durduran gazete, 1917'de Ahmed Emin (Yalman) ve Mehmet Asım (Us) tarafından tekrar yayımlanmaya başlandı. Gazetenin yayımlanma amacı Türk toplumunun bilgilendirilmesi ve ülke ile ilgili konularda yaşanan siyasi, sosyal ve ekonomik gelişmelerin halka duyurulmasıydı. Gazetenin yayım politikası Millî Mücadele Dönemi'nde ise Türk milletinin bağımsızlığını ve haklarını savunan bir anlayışa dönüştü. Bu nedenle İstanbul'da İtilaf Devletleri tarafından da birçok kez sansüre uğradı. Vakit gazetesinde bu dönemde değerlendirilen konular şunlardı: Anadolu'daki cepheler, miting ve kongreler, Millî Mücadele komutanlarının ve özellikle de Mustafa Kemal Paşa'nın tamim ve telgrafları ile bu dönemde imzalanan antlaşmalar. Gazete bu konularla ilgili haber ve köşe yazılarını sayfalarına taşıyarak yayımladı. Vakit hem yayım politikası hem de Millî Mücadele Dönemi ve sonraki süreçte halkın bilinçlendirilmesi ve yönlendirilmesi açısından önemli bir gazete oldu. Gazetede Millî Mücadele'yi destekler yazılar yazıldı. Bu durum özellikle de Millî Mücadele'nin kilit savaşlarından olan, ulusal kurtuluş savaşımızın son evresini oluşturan ve yurdun düşman işgalinden kesin olarak kurtuluşunu sağlayan Büyük Taarruz'un öncesinde, esnasında ve zaferden sonraki süreçte de görüldü. Bu dönemde yaşanan siyasi gelişmeler gazetede çarpıtılmadan okuyucuya aktarıldı. Vakit gazetesi Büyük Taarruz'dan önce yayımlanan haberler ve yazarlar tarafından yapılan değerlendirmeler ile yaşanan gelişmeleri halka duyurma noktasında önemliydi. Gazetenin Türk basın tarihi açısından önemi de buradan kaynaklanmaktadır. Vakit gazetesi İstanbul kamuoyunun Büyük Taarruz ile ilgili bakış açısını yansıtmaya açısından da önem arz etmektedir. Bu çalışmada Vakit gazetesinde Büyük Taarruz ile ilgili çıkan haberler ve dönemin yazarları tarafından yazılan köşe yazıları 26 Ağustos 1922 - 11 Eylül 1922 tarihleri dikkate alınarak değerlendirilecektir.

The Great Offensive in the Newspaper Vakit (The Time)

During the National Struggle Period, newspapers became important publishing organs in terms of informing and directing the public. The important newspapers of the period were mostly located in Istanbul. Istanbul newspapers are divided into two groups: those who support the struggle for independence and those who do not. One of these newspapers was "Vakit" (The Time). Vakit became one of the newspapers published in Istanbul and supported the National Struggle. Chief Editor Kemalpaşazâde Said Bey published the newspaper Vakit, founded by Filip Efendi in 1875, until 1884. The newspaper, which stopped its publication between 1884 and 1917, started to be published again in 1917 by Ahmed Emin (Yalman) and Mehmet Asım (Us). The purpose of publishing the newspaper was to inform the Turkish society and to inform the public about the political, social and economic developments in the country. The publishing policy of the newspaper turned into an understanding that defended the independence and rights of the Turkish nation during the National Struggle Period. For this reason, it was censored many times by the Allied Powers in Istanbul. The subjects evaluated in this period in the "Vakit" newspaper were: fronts in Anatolia, meetings and congresses, the circulars and telegrams of the National Struggle commanders and especially Mustafa Kemal Pasha and the agreements signed during this period. The newspaper published news and columns on these issues by moving it to its pages. Vakit became an important newspaper both in terms of its publication policy and in terms of raising awareness and directing the public during the National Struggle Period and the following period. Articles supporting the National Struggle were written in the newspaper. This situation was especially seen before, during and after the victory of the Great Offensive, which was one of the key battles of the National Struggle, which constituted the last phase of our national liberation war and ensured the definitive liberation of the country from the enemy occupation. The political developments in this period were conveyed to the reader in the newspaper without being distorted. The "Vakit" newspaper was important in announcing the news published before the Great Offensive and the evaluations made by the writers and the developments to the public. The importance of the newspaper in terms of Turkish press history stems from this. Vakit newspaper is also important in terms of reflecting the perspective of the Istanbul public about the Great Offensive. In this study, the news about the Great Offensive in the Vakit newspaper and the columns written by the writers of the period will be evaluated by considering the dates 26 August 1922 - 11 September 1922.

Dr. Ali GÜLER

Hacettepe Üniversitesi, Ankara

Atatürk'ün Büyük Nutuk'ta Büyük Taarruz Anlatımı (Bir İçerik Analizi)

Büyük Taarruz, Başkomutanlık Meydan Muharebesi ve sonrasındaki Takip Harekâtı, Türk Millî Mücadelesi'nin askerî zaferidir. 15 Mayıs 1919'dan beri, 3 yıl, 3 ay, 25 gün (40 ay / 1213 gün) süren Yunan işgali sonlandırılmış, İzmir ve çok sayıda işgal altındaki vatan beldeyi kurtarılmıştır. Bu kurtuluşun baş mimarı elbette ki Başkomutan Gazi Mareşal Mustafa Kemal Paşa'dır. 26 Ağustos'tan itibaren cephe muharebeye bizzat yönetmiştir. Bu nedenle kesin sonucun kazanıldığı 30 Ağustos 1922 günü yapılan muharebeye "Başkomutan Meydan Muharebesi" denmiştir. Türk Orduları, Dünya Harp Tarihi'ne geçecek, insanüstü bir başarıya imza atmıştır. 400-450 kilometrelik bir mesafeyi savaşılarak 14-15 günde (26 Ağustos-9 Eylül 1922) kat etmişlerdir. Başkomutan Mustafa Kemal Paşa'nın takip harekâtı için verdiği emrin tarihi (1 Eylül 1922) esas alınrsa, geçen süre 9 gündür. Bu büyük başarı kolay kazanılmamıştır. Türk milleti büyük fedakârlıklara katlanmıştır. İçerde başarıya inanmayan, "ordumuz niçin taarruz etmiyor?" diyerek ortalığı ayağa kaldıran bir muhalefetle uğraşmıştır. Dışarda ciddi bir diplomatik çalışma yürütülmüştür.

Mustafa Kemal Paşa, Büyük Taarruz sürecinde bütün yaşananları, 5 yıl sonra, 1927 yılında, "Nutuk" eserinde belgeleriyle anlatmıştır. Bu araştırmada, Mustafa Kemal Paşa'nın öncesiyle ve sonrasıyla süreci nasıl anlattığı değerlendirilecektir. Konuyla ilgili Nutuk'ta yer alan bilgiler askerî ve siyasi strateji açısından içerik analizine tabi tutulacaktır. Araştırmanın ana kaynağı Nutuk olmakla birlikte; çalışmada arşiv belgeleri, özel mektuplar ve güncel incelemeler de kullanılacaktır.

Kemal Atatürk's Narration on the Great Offensive in his Grand Speech (A Content Analysis)

The Great Offensive, the Battle of the Commander-in-Chief and the follow-up operation are the military victories of the Turkish National Struggle. The Greek occupation since 15 May 1919, which lasted for 3 years, 3 months, 25 days (40 months/1213 days) ended up and İzmir as well as many occupied homeland territories were liberated. The chief architect of this liberation was certainly Ghazi Marshall Mustafa Kemal Pasha (Atatürk), the Commander-in-Chief of the Turkish Armies. He led the battle at the front beginning from 26 August 1922. Therefore, the pitch battle on 30 August 1922, in which the decisive victory was won, was called "The Battle of the Commander-in-Chief". The Turkish armies achieved an extraordinary success that would go down in the history of warfare. They crossed a distance of 400-450 kilometres by fighting in 14-15 days (26 August- 9 September 9 1922). Based on the date of the Commander-in-Chief's order for the follow-up operation (September 1, 1922), the elapsed time was 9 days. This great success had not easily been achieved. The Turkish nation had endured great sacrifices. There had been a struggle against the opposition at home, which were hopeless to success and insisted for a possible risky attack without any preparations. Besides, a serious diplomatic effort was held abroad in the meantime.

Mustafa Kemal Pasha, narrated all the events during the Great Offensive in details, 5 years later (in 1927), in the Nutuk (The Grand Speech) with the documents. In this research, it will be evaluated how Pasha told the process before and after. The information about the subject contained in the Nutuk would be a subject for the content analysis in terms of military and political strategy. In this study, apart from Nutuk; archival documents, private letters and manuscripts are used as well.

Dr. Veli Fatih GÜVEN

Hacettepe Üniversitesi, Ankara

Kurtuluş Savaşı Şehitlerimizin Kayıtlara Geçirilmesinde Buruncuk Örneği

Birinci Dünya Savaşı ve ardından dört yıl devam eden Türk İstiklal Harbi'nde ülkemizde şehit vermeyen hiçbir aile yok gibidir. Bu somut tarihi gerçeklik bağlamında, Türk Milleti'nin varlığı, vatanın düşman işgalinden kurtarılması ve bağımsızlığının korunması için hayatlarını feda eden şehitlerimizin aziz hatırasının yaşatılması geleceğimiz açısından son derece önem taşımaktadır.

Ülkemizin pek çok yerinde yaşanmış olabileceğine inandığım şehitlerimizle ilgili acıklı olduğu kadar düşündürücü tarihi öykü, Nevşehir ili Kozaklı ilçesinin Buruncuk mahallesinde yaşanmıştır. Bir köy olduğu o dönemde, eli silah tutacak bütün gençlerin harman yerinde toplanarak dualarla askere gönderildiği ve arkasından şehit haberlerinin alındığı o gençlerin hüznü öyküleri yıllarca anlatılmıştır. Bu öykülerin kahramanlarını araştırma ihtiyacıysa, 1970'li yıllarda Türk İstiklâl Harbi şehidi aile ve gazilerine madalya ve maaş bağlanmasıyla ilgili bir çıkan yasanın duyurusunun yapılması üzerine gündeme gelmiştir. Bu yasayla aralarında savaştan gazi olarak dönen öz dedem de olmak üzere köyümüzdeki gazilere İstiklal madalyaları verilir, maaşa bağlanırken geri dönmeyenlerin aileleriye hayal kırıklığı yaşamışlardır. 1970'li yıllarda bu konuda araştırma yapmak hayli güç olduğu için bu konu uzun süre boyunca rafa kalkmıştır.

Bu konu yıllar sonra Millî Savunma Bakanlığına (MSB) bağlı Genelkurmay Başkanlığı'nın "Şehit Bilgi Kapısı" uygulamasını devreye sokması üzerine yeniden gündeme gelmişse de mevcut kayıtlardan tatmin edici bilgi edinilememiştir. Bunun üzerine, hem şehitlerimizin aziz hatırasına saygıdan, hem de mevcut şehit kayıtlarındaki eksikliklere dikkat çekmek üzere önce Nevşehir Askerlik Şubesi'ne ardından kayıtların aktarıldığı MSB Lodumlu Arşivi'ne bizzat giderek araştırmalarımı sürdürdüm. Lodumlu Arşivi'ndeki ilgili görevlilerle yaptığım görüşmede, MSB "Şehit Kapısı" uygulamasından tespit ettiğim gibi bırakın şehitlerimizin adını bulabilmeyi köylerimizin dahi adının olmadığını tekrar teyit ettim. Doğru sonuca nasıl ulaşabileceğim konusundaki soruma cevap olarak; detaylı araştırmanın yapılması için yazılı müracaatın yapılmasını ayrıca Ankara-Yenimahalle'de bulunan Nüfus ve Vatandaşlık Genel Müdürlüğüne başvurulması gerektiği belirtilmiştir. Böyle bir araştırma sonucunda bu eksikliğin neden kaynaklanmış olabileceği, kayıtların akıbetinin ve kayıtlara geçilmemesi hususlarının netleşeceği belirtilmiştir. Sonuç olarak, araştırmaların bu aşamasında bile mevcut şehit kayıtlarımızda eksiklerin olduğu ve yeni çalışmalara ihtiyaç duyulduğu anlaşılmıştır. Bildiride bu konunun detaylarından bahsedilecektir.

Öğr. Gör. Dr. Şule Sevinç KİŞİ

Ege Üniversitesi, İzmir

Hâkimiyet-i Milliye Gazetesi'nde Sakarya Meydan Muharebesi ve Büyük Taarruz

15 Mayıs 1919'da İzmir'in işgalinden sonra üç aşamada Anadolu işgalini sürdüren Yunan Ordusu, 1921 Temmuz'unda Yunan Kralı Konstantin'in kararıyla tam bir seferberlik haline sokuldu ve İngiltere'den aldığı yardımlarla üstün silahlara da sahip olan bu ordu kısa zamanda Kütahya, Afyon ve Eskişehir'i ele geçirdi, dahası Ankara'ya ulaşarak savaşı noktalama düşüncesine kapıldı. Bu durum karşısında son çare olarak Meclis'te Mustafa Kemal Paşa'nın Türk ordusunun Başkomutanlığını üzerine alması gündeme geldi. 5 Ağustos 1921'de Türk ordusunun Başkomutanı olan Mustafa Kemal Paşa Tekalif-i Milliye Emirlerini yayımlayarak milleti tam bir seferberlik havasına soktu ve bizzat kendisinin planlayıp yürüttüğü Sakarya Meydan Savaşı'nı 22 gün ve gece süren sıcak çatışmalardan sonra 13 Eylül 1921'de zaferle sonuçlandırdı. Ancak bu savaşla birlikte ne büyük bozguna uğrayan Yunan ordusunun toparlanıp yeni bir saldırıya geçecek hali kaldı, ne de asker sayısı ve silah gücü yetersiz Türk ordusunun Yunan ordusunu Anadolu'dan tamamen söküp atacak gücü vardı. Bu nedenle Başkomutan Mustafa Kemal Paşa, asıl nihai zaferi elde edeceği Büyük Taarruz'a kadar yaklaşık bir yıl süren hazırlık süreci sonrasında Türk ordusunu son saldırı savaşına hazır hale getirdi. 26 Ağustos'ta başlayan Büyük Taarruz ise 9 Eylül 1922'de İzmir'in kurtuluşuna kadar iki hafta içinde elde edilen askeri başarılarla büyük bir zafere dönüştü ve Yunan ordusunun tamamen Anadolu'dan sökülüp atılmasıyla sonuçlandı.

Bu çalışmada, Türk Kurtuluş Savaşı'nın önemli cephe savaşlarından ikisi olan ve Başkomutan olarak bizzat Mustafa Kemal Paşa'nın planlayıp yürüttüğü Sakarya Meydan Savaşı ve Büyük Taarruz'un zaferle sonuçlanmasına kadar geçen süreçleri, devletin yarı resmi yayın organı olan Hâkimiyet-i Milliye gazetesinin harp muhabirleriyle özel muhabirlerinin gönderdiği telgrafları ve bu haberleri yorumlayan yazarların değerlendirmeleri ele alınacak ve bu haberlere göre her iki savaşın kıyaslamalı olarak benzerlik ve farklılıkları ortaya konulacaktır.

Dr. Erdal KORKMAZ

Hava Kuvvetleri Komutanlığı, Ankara

Büyük Taarruz'un Sevk-İdaresinde Başkomutan Mustafa Kemal Paşa'nın Yeri ve Önemi

Mondros Mütarekesi sonucu gelişen işgaller süreci, Millî Mücadele'nin başlamasına yol açmıştır. Türk İstiklâl Harbi'nin başında sivil bir şahsiyet olarak Millî Mücadele'yi idare eden Mustafa Kemal Paşa, Kütahya-Eskişehir Muharebeleri sonucunda ordunun cephesinin yarılması üzerine, verdiği direktifle kuvvetlerin Sakarya Nehri'nin doğusuna mevzilenmesini sağlamıştır. Bu ortamda Mustafa Kemal Paşa, TBMM'de yaşanan tartışmalar üzerine, Meclisin tüm yetkileriyle beraber, başkomutanlık yetkisinin kendisine verilmesini istemiştir. Böylece sorumluluğu üstüne alarak, Türk Milleti'nin kaderinin tayin edildiği muharebelerde ordunun sevk ve idaresini üstlenmiştir. Mustafa Kemal Paşa, başkomutanlık yetkisini aldıktan sonra, Türk Ordusu'nu Sakarya Meydan Muharebesi'nde sevk-idare etmiş ve Yunan kuvvetlerine geçit vermeyerek Türk Milleti'nin geleceğinin belirlenmesindeki rolüyle ön plana çıkmıştır. Sakarya Meydan Muharebesi'nden sonra Başkomutan Mustafa Kemal Paşa, işgalci güçleri yurttan atmak amacıyla ivedi bir şekilde hazırlıklara başlanmasını emretmiştir. Bu kapsamda Türk ordusu yeniden teşkilatlandırılmış ve hazırlanan "SAD" Taarruz Planı kapsamında stratejik kararlara ulaşılmıştır.

Büyük Taarruz'daki harekât, taktik, operatif ve stratejik seviyede planlamayla icra edilmiştir. Başkomutan Mustafa Kemal Paşa'nın emriyle 26 Ağustos 1922 sabahı baskın tarzında başlayan ve 30 Ağustos 1922'deki Başkomutan Meydan Muharebesi ile devam eden süreç, Yunan Ordusu'nun büyük kısmının imha edilmesiyle sonuçlanmıştır. Bu çalışmada, Büyük Taarruz'un hazırlık sürecinden itibaren muharebelerin sevk-idaresinde Başkomutan Mustafa Kemal Paşa'nın yeri ve önemine arşiv belgeleri ve tetkik eserler çerçevesinde yer verilecektir.

The Role and Significance of Mustafa Kemal Pasha, the Commander-in-Chief in the Dispatch Management of the Great Offensive

Occupation of Anatolia, which began in accordance with the clauses of the Armistice of Mudros, led to the start of the National Struggle. Mustafa Kemal Pasha, who led the National Struggle as a civilian personality at the beginning of the Turkish War of Independence, ensured that the forces were positioned to the east of the Sakarya River with the directive he gave after the front of the army was split after the Kütahya-Eskişehir Battles. In this environment, Mustafa Kemal Pasha, upon the debates in the Grand National Assembly of Turkey, requested that the authority of the commander in chief be given to him, together with all the powers of the assembly. Thus, he took the responsibility and assumed the command and administration of the army in the battles where the fate of the Turkish nation was determined. After Mustafa Kemal Pasha received the authority of the commander-in-chief, he led the Turkish army in the Battle of Sakarya and came to the fore with his role in determining the future of the Turkish Nation by not giving way to the Greek forces. After the Battle of Sakarya, Commander-in-Chief Mustafa Kemal Pasha ordered the assault preparations immediately in order to expel the invading forces from the country. In this context, the Turkish army was reorganized and strategic decisions were reached within the scope of the "SAD" Offensive Plan.

Operation in the Great Offensive was carried out with planning at the tactical, operative and strategic level. The process, which started with the order of Commander in Chief Mustafa Kemal Pasha on the morning of 26 August 1922 and continued with the Battle of the Commander of 26 August 1922 and continued with the Battle of the Commander in Chief on 30 August 1922, resulted in the destruction of most of the Greek army. In this study, the role and significance of Commander-in-Chief Mustafa Kemal Pasha in the administration of the battles from the preparation process of the Great Offensive will be included within the framework of archive documents and research works.

Dr. Abdullah Cüneyt KÜSMEZ

Hacettepe Üniversitesi, Ankara

Büyük Taarruz'da Süvarinin Kullanımında Doktriner Gelişmeler

Bu bildirinin amacı, dönemin çoğunlukla taktik esaslara dayalı süvari doktrininin Büyük Taarruz'da nasıl uygulandığını ve mevcut doktrinde yer almayan ve yeni geliştirilen uygulamalarla nasıl icra edildiğini operatif yönden ortaya koymaktır.

Bildiri metninin hazırlanmasında, dönemin Avrupa ordularında piyade ve topçu sınıflarının yanında müstakil bir sınıf olarak teşkilatlanması yapılan süvarinin, muharebe esnasında kullanma esaslarının tespit edilmesi başlangıç olarak alınmıştır. Ancak bu esaslar taarruz, savunma ve geri çekilme şeklindeki harekât çeşitlerinde farklılık gösterdiğinden bu çalışmada taarruz harekâtında Türk süvarisinin durumu, doktrine yaptığı katkı bakımından incelenecektir. Diğer taraftan Türk Ordusu'ndaki süvarinin, döneminin diğer ordularındaki süvari ile karşılaştırması da yapılarak taarruzda asli unsur olan manevranın süvari vasıtasıyla nasıl etkin bir şekilde kullanıldığı belirtilecektir.

Bildirinin temel kaynakları, süvari sınıfına ait dönemin askeri talimnameleri ve nizamnameleridir. Ayrıca çalışmada diğer araştırma eserleri ile birlikte muharebe sahasına ait harekât durum raporları ve telgraflar da önemli bir yer tutmaktadır. Bildirinin konu kapsamı Başkomutan Meydan Muharebesi ile sınırlandırılmamıştır. Çünkü Büyük Taarruz üç aşamada gerçekleşmiştir. Bu nedenle "Büyük Taarruz" kavramı altında süvarinin her safhada kullanılmasının doktriner yönü incelenmiş olacaktır.

Büyük Taarruz'da süvari harekâtını doğrudan Başkomutanlığa bağlı olan 5.Süvari Kolordu Komutanlığı icra etmiştir. Süvari Kolordusunun doktriner uygulamaları, harekâtın 3 safhası üzerinden incelenecektir. Buna göre, Fahrettin Paşa'nın sevk ve idaresinde olan 5.Süvari Kolordusu, 1922 yılında Büyük Taarruz'da; 26 Ağustos 1922 - 27 Ağustos 1922 döneminde "Yarma, Kuşatma ve Çevirme Harekâtı", 28 Ağustos 1922-31 Ağustos 1922 döneminde "Başarıdan Faydalanma ve İmha Harekâtı", 1 Eylül 1922 - 18 Eylül 1922 döneminde ise "Takip Harekâtı" safhalarının her birinde yer almıştır. Böylece her bir safhada süvarinin ayrı ve toplu bir kuvvet olarak kullanımına ait özellikleri ortaya konulmuş olacaktır. 5.Süvari Kolordusunun başlangıçta 1.Ordu Komutanlığına takip harekâtında ise bağımsız olarak 24 gün süren muharebesi sonunda; Dünya harp tarihinde en uzun süreli ve en etkin kullanımda olduğu ifade edilecektir. Bununla birlikte bir kuşatma harekâtında genellikle piyadenin manevrasını desteklemek amacıyla yanlardan taarruz kuvveti olarak kullanılmaktan öte müstakil kullanımını, başarıdan faydalanma safhasında geriye sarkarak Yunan birliklerinin imhasına katılmasını, takip safhasında ise yine müstakil bir kuvvet olarak İzmir'e kadar harekâtın temposunu muhafaza etmesi çok önemli doktriner gelişmelerdir.

Naz SARIASLAN

Yüksek Lisans Öğrencisi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara

**Halide Edip Adıvar'ın Eserlerinde Sakarya Meydan Muharebesi'nden Büyük Taarruz'a
Türk Mücadelesinin Güncesi**

Yunan taarruzuna karşı Millî Mücadele'de bir dönüm noktası olan ve Büyük Taarruz'a giden süreçte ilk adım sayılan Sakarya Meydan Muharebesi ve sonrasında Büyük Taarruz, Türk edebiyatında bu dönemi konu alan eserlerde yer almıştır. Dönemin aydınlarından Halide Edip Adıvar'ın bu süreçte yer aldığı Tetkiki Mezâlîm Komisyonu ve bu komisyonun topladığı bilgiler, eserlerine kaynak olmuştur. Tarih ve edebiyatın iş birliğinden hareket ile bu eserlerde kolektif bir bilinç ortaya konarak yeni kurulan Türk devletinin ulus kimlik inşasına katkı sağlanmıştır. Bu çalışmada sözü geçen yazarın Sakarya Meydan Savaşı ve izleyen süreçle birlikte Büyük Taarruz'u konu eden çeşitli edebî türlerde verdiği eserler incelenerek bakış açısı ortaya konmuştur. Çalışmanın sonunda söz konusu Halide Edip'in eserlerinin geçmiş ile yeni nesiller arasında bir köprü görevi görerek kolektif bilince ve ulus kimlik inşasına katkısı olduğu, onun bu süreçte bir Türk kadın aydın olarak geçirdiği değişim ile Türk milletinin Millî Mücadele içerisinde ve sonrasında geçirdiği değişimin eş zamanlı ilerlediği sonucuna varılmıştır.

**Diary of the Turkish Struggle from the Battle of Sakarya to the Great Offensive in the Works of
Halide Edip Adıvar**

The Battle of Sakarya, which was a turning point in the National Struggle against the Greek offensive and was considered the first step in the process leading to the Great Offensive, and then the Great Offensive, took place in the works of this period in Turkish literature. The Commission of Investigation of Atrocities, in which Halide Edip Adıvar, one of the intellectuals of the period, took part in this process and the information gathered by this commission, became a source for her works. With the cooperation of history and literature, a collective consciousness was revealed in these works and contributed to the construction of the national identity of the newly established Turkish state. This study shows Halide Edip Adıvar's point of view by examining the works in various literary genres about the Battle of Sakarya and the following process, the Great Offensive. In the end of the study, it is stated that the works of Halide Edip in question, by serving as a bridge between the past and the new generations, contributed to the collective consciousness and the construction of national identity, and that the change she went through as a Turkish woman intellectual in this process and the change that the Turkish nation went through during and after the National Struggle progressed simultaneously.

Arş. Gör. Dr. Mekki ULUDAĞ

Dicle Üniversitesi, Diyarbakır

İngiliz ve Amerikan Basınında Batı Cephesi'nde 1921 Yılındaki Gelişmeler

Bu araştırmada 1921 yılında Millî Mücadele dönemi Batı Cephesinde çarpışan Türk ve Yunan cephelerindeki gelişmeler İngiliz ve Amerikan basınına yansıyan yönleri ile değerlendirilmiştir. Çalışmanın amacı, her iki cephedeki gelişmelerin ilgili basın organlarında okuyucuya sunulma şeklinin tespit edilmesidir. Çalışmanın yöntemi, karşılaştırmalı değerlendirme metodu olup, aynı gelişmenin farklı basın organlarında okuyucunun bilgisine sunulması üzerinde durulmuştur. Esas olarak çalışmanın kaynakları, Associated Press ve Reuters haber ajanslarının okuyucularına sundukları haberlerdir. Bu nedenle bu haber ajanslarına ait haberlerin yer aldığı basın organları taranmış, konuyla ilgili bilgiler toplanmış ve değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Bunun yanı sıra, gazetelerin kendi muhabirlerine ait özel haber dosyaları, savaş muhabirlerinin haberleri ile çeşitli raporlardan faydalanarak hazırladıkları haber dosyaları da bu çalışma kapsamında ele alınmıştır. Bu açıdan 1921'in ilk yarısında Batı Anadolu'nun içlerine doğru devam eden Yunan ilerlemesi sırasında ilgili ülkelerin basın organlarında yoğun bir Yunan övgüsü yer almış ve Yunan kaynaklarından gelen haberlere oldukça sık bir şekilde yer verilmiştir. Eylül 1921'den itibaren Yunan ordusunun Sakarya Meydan Muharebesinde Türk ordusu tarafından yenilgiye uğratılması sonucunda Yunan ilerleyişinin sona ermesi ve bir süre sonra Yunanlıların Türk birlikleri karşısında savunmaya geçmesi üzerine aynı basın organlarında bu sefer Türk tarafına ait daha çok haber yapıldığı tespit edilmiştir. Bu durumda araştırma kapsamında incelenen basın organlarının savaşın gidişatına göre haber yaptıkları; savaşın seyrine göre daha üstün gelen taraftan gönderilen haberlere itibar ettikleri; geriye düşen tarafın haberlerine ve raporlarına daha az yer verildiği tespitinde bulunulabilir.

Developments in 1921 on the Western Front of the Turkish National Struggle in the British and American Press

In this paper, developments in the Turkish and Greek frontlines on the western front of the National Struggle in 1921 is evaluated relying on the news in the British and American press. The study aims to determine how developments on both fronts are presented to the reader in the relevant press organs. By using the comparative evaluation method news on a same event from different press organs is given. Essentially, sources of the study are the news that Associated Press and Reuters news agencies offer to their readers. For this reason, the press bodies containing the news of these news agencies were scanned, and information on the subject was collected and subjected to evaluation. In addition, the special news files of the newspapers, the news of war reporters and the news files prepared by taking advantage of various reports were discussed within the scope of the research. In this respect, during the Greek progress into Western Anatolia in the first half of 1921, there was intense Greek praise in the press organs of the related countries and the news from Greek sources was frequently included. As of September 1921, the Greek progress ended as a result of the Greek defeat in the battle of Sakarya and after a while, after the Greeks began to defend against the Turkish troops, it was found that more news of the Turkish side was made in the same press organs. Herewith, it can be determined that the press organs examined within the scope of the research respect the news sent from superior side, they give priority to the news of winner front, they give less credibility to those of loser side.

Dr. Öğr. Üyesi Fahriye Begüm YILDIZELİ

Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Bilecik

Büyük Taarruz Sonrasında D. Lloyd George Hükûmeti Üzerine Bir Değerlendirme

19.yüzyılda Kraliçe Victoria'nın uzun saltanatı sırasında, Büyük Britanya benzeri görülmemiş bir güç elde etmişti. Şüphesiz ki sanayi devriminin ülkeye getirdiği ekonomik refah istikrarlı bir hükümet ve büyüyen kolonyal bir imparatorluk arasında denge kurma stratejisine dayanmaktaydı. Bunun yanı sıra, İngilizler'in Osmanlı İmparatorluğu politikası ve bölgedeki emperyalist çıkarlar siyasi çarpışmaların en önemli gündem maddelerinden birini oluşturmuştu. Turkofobik algılamalar ve Hristiyan azınlıklar üzerinden devşirilen liberal William E. Gladstone kanadı ve Osmanlı toprak bütünlüğü siyasetini savunan muhafakazar Benjamin Disraeli'nin mücadelesi Yakın Doğu Sorunu (1875-78)'nda zirveye ulaşmıştır. Sonuç olarak Gladstone'dan itibaren benimsenen bu geleneksel politika Lord Salisbury ile pekiştirilmiş ve dış politika meseleleri iç politik süreçlerle sıkça dile getirilmiştir. Birinci Dünya Savaşı'nın sonunda, Osmanlı İmparatorluğu'nun 30 Ekim 1918'de Mondros Mütarekesi'ni imzalamak zorunda kaldığı ve İngiliz, Fransız ve İtalyan güçlerinin mağlup Osmanlı topraklarını işgali ile yeni bir dönem başlamıştır. Liberal politikacı Lloyd George'un koalisyon Hükümeti'nin Doğu'daki emperyal çıkarları ve 19. Yüzyıldan devralınan sözü geçen geleneksel Osmanlı politikasını devam ettirmeye çalışması bir dengeleme politikasının ürünüdür. Buna rağmen, 26 Ağustos 1922 ile 18 Eylül 1922 tarihleri arasında Mustafa Kemal Paşa komutasındaki Türk ordusunun zaferi ile sonuçlanan Büyük Taarruz neticesinde İngiliz dış politikasında ve parti siyasetinde tam anlamıyla bir kaos, gerilim ve belirsizlik ortamı hakim olmuştur. Bu çalışma, İngiliz siyasi tarihinde önemli bir dönüm noktası olan Lloyd George koalisyon hükümetinin Büyük Taarruz sonrasında Ekim 1922 dağılışına odaklanarak Britanya'da değişen siyasi dinamikleri ve dış politikada Türkiye siyasetinin değişen yerini analiz edecektir. İngiliz kamuoyunun olaylar karşısında duruşuna ek olarak, bu araştırma parlamento kayıtları, tartışmaları ve demeçler üzerinden Çanak(kale) krizi, Carlton Club toplantısına ek olarak İngiliz sömürgelerinin ve Avrupalı devletlerin Lloyd George Hükümeti'ne tutum ve bakış açıları gibi dönemin önemli olayları değerlendirecektir.

An Assessment of D. Lloyd George's Government after the Great Offensive

During Queen Victoria's long reign in the 19th century, Great Britain gained unprecedented power. Undoubtedly, the economic prosperity brought to the country by the industrial revolution was based on a strategy of balancing between a stable government and a growing colonial empire. In addition, the British policy of the Ottoman Empire and the imperialist interests in the region had formed one of the most important agenda items of the political conflicts. The struggle of the liberal William E. Gladstone wing, which was gathered over Turcophobic perceptions and Christian minorities, and the conservative Benjamin Disraeli, who defended the Ottoman territorial integrity policy, reached its peak in the Near East Question (1875-78). As a result, this traditional policy adopted since Lord Salisbury reinforced Gladstone and foreign policy issues were frequently mentioned in domestic political processes. At the end of the First World War, a new era began when the Ottoman Empire had to sign the Armistice of Mudros on October 30, 1918 and the British, French and Italian forces invaded the defeated Ottoman lands. Liberal politician Lloyd George's attempt to continue the coalition Government's imperial interests in the East and the traditional Ottoman policy inherited from the 19th century is the product of a balancing policy. However, in consequence of the Great Offensive, which resulted in the victory of the Turkish army under the command of Mustafa Kemal Pasha, between 26 August 1922 and 18 September 1922, an atmosphere of chaos, tension and uncertainty prevailed in British foreign policy and party politics. This study will analyse the changing political dynamics in Britain and the changing place of Turkish politics in foreign policy by focusing on the collapse of the Lloyd George coalition government in October 1922 after the Great Offensive, which is an important turning point in British political history. In addition to the British public's stance on the events, this research will evaluate the important events of the period, such as the Chanak crisis, the Carlton Club meeting, the attitudes and perspectives of the British colonies and European states towards the Lloyd George Government, through parliamentary records, debates and statements.

Uğur YILMAZ

Doktora Öğrencisi, Ankara Üniversitesi, Ankara

Pontus Meselesi Çerçevesinde Amasya ve Havalisi Kuvayı Takibiye Kumandanlığının Kurulma Girişimi ve Meclis'teki Tartışmaları

26 Ağustos 1922 tarihinde İkinci Reis Vekili Vehbi Efendi başkanlığında toplanan Büyük Millet Meclisi, gizli bir celse düzenlemiştir. Bu gizli celsede söz alan İcra Vekilleri Heyeti Reisi Rauf Bey, Türk Ordusu'nun Yunan Kuvvetlerine karşı bir taarruz başlattığını duyurmuştur. Rauf Bey ayrıca bugün erken saatlerde başlatılan taarruzun önceden mebuslara bildirilmemesinin, taarruz planının çok gizli tutulmasından kaynaklı olduğunu da söylemiştir. Rauf Bey'in taarruz hakkındaki bilgilendirmesi sonunda gizli celse sona ermiş ve Vehbi Efendi yeni celseyi açarak Canik, Amasya ve Tokat Sancaklarındaki Pontus meselesini gündeme sunmuştur. Bir layiha şeklinde meclise arz edilen meseleye göre bu bölgelerde yaşayan Pontuslu Rumlar, yapılan uygulamalar ve Türk Ordusu'nun başarısı nedeni ile dağa çıkarak şekavet olayları tertiplemişlerdir. Pontuslu Rumların bu hareketleri bölgede asayişsizliğe neden olmuş ve bundan dolayı meclis hükümeti "Amasya ve Havalisi Kuvayı Takibiye Kumandanlığı" adında geçici bir jandarma birliği teşkil etmek için çalışmalar yürütmüştür. Yürütülen çalışmaya göre bu birliğin kumandanlık refikine Büyük Millet Meclisi azası olan üç kişi seçilecek ve bu kumandanlık doğrudan doğruya İcra Vekilleri Riyasetine bağlı olacaktır. Ayrıca kumandanlık, asayişsizliği önlemek ve asi-şaki Pontuslu Rumları bertaraf etmekle görevli olacak ve bu görevi icra ederken on beş günde bir meclise rapor sunacaktır. Vehbi Efendi'nin sunduğu bu layiha mecliste tartışılarda neden olmuştur. Bazı mebuslar bu fikri benimserken bazıları da karşı çıkmıştır. Lazistan Mebusu Ziya Hürşit Bey, buna karşı çıkarak böyle bir şeyin olması durumunda Avrupa'da çok yaygaranın kopacağını belirtmiştir. Erzurum Mebusu Hüseyin Avni Bey ise daha önce sayı olarak fazla olan askerî birliklerle Amasya ve havalisinde bunun denendiğinin ancak olumlu bir sonucun alınmadığını söylemiştir. Avni Bey ayrıca bir avuç insana karşı böyle bir durumun Avrupa'ya çok tesir edeceğini ve taarruz sonunda yakın olan sulh esnasında bu durumun aleyhimize olacağını belirtmiştir. Pontuslu Rum meselesine ilişkin olarak Avni Bey, kumandanlığı kurmak yerine bu Pontuslu Rumlarla anlaşma yolunu denemeyi teklif etmiştir. Pontus meselesi çerçevesinde Amasya ve havalisi Kuvayı Takibiye Kumandanlığının kurulma girişimi ve Meclis'teki tartışmaları ele alınmıştır.

An Attempt to establish Follow-Up Forces at Amasya Province and its Surroundings with respect to the Pontus Issue and relevant Parliamentary Debates

The Grand National Assembly in Ankara, convened under the chairmanship of Vehbi Bey, the Second Deputy Chief, held a secret session in 26 August 1922. Rauf Bey, the head of the Delegation of Executive Deputies, who took part in this secret session, announced that the Turkish Army had launched an offensive against the Greek Forces. Rauf Bey also said that the fact that the offensive launched earlier today was not reported to the deputies beforehand as the offensive plan was kept very secret. At the end of Rauf Bey's briefing on the offensive, the secret session ended and Vehbi Bey opened a new session and raised the issue of Pontus on the banners of Canik, Amasya and Tokat provinces. According to the issue submitted to the parliament in the form of a report, the Pontus Greeks living in these regions organized thuggery incidents in mountainous regions due to the practices and the success of the Turkish Army. These movements of the Pontus Greeks caused disorder, and therefore the parliamentary government carried out work to create a temporary gendarmerie unit called the "The Commandership of Follow-up Forces at Amasya Province and its Surroundings". According to the study conducted, three members of the Grand National Assembly would be elected as the commander-in-chief of this unit, and this commander will directly be subordinated to the Chairman of the Executive Deputies. In addition, the task of this commandership, which would be established, would be preventing disorder and eliminating rebellious and thuggish Pontus Greeks. Moreover, it would submit a report on their performance to the parliament in every fifteen days. This report presented by Vehbi Bey was reacted controversially in the parliament. Some deputies adopted this idea, while others opposed it. Ziya Hurşit, the Lazistan (Rize) deputy opposed the proposal and stated that had such a thing happens, there would be a lot of fuss in Europe. Hüseyin Avni Bey, the Erzurum Deputy, said that such an attempt was previously made in Amasya and its surroundings with more military units, but no positive outcome had been gathered. Avni Bey also stated that such an attempt against a handful of people would trigger antipathy in Europe towards the Turks on the brink of the upcoming peace talks in the aftermath of the offensive. Avni Bey proposed negotiation with Pontus Greeks instead of taking military measures. In this paper, an attempt to establish follow-up forces at Amasya province and its surroundings in order to settle the Pontus issue and its relevant debates at parliamentary debates.

SEMPOZYUM KATILIMCI LİSTESİ*

- ACUN, Fatma, Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Ankara, facun@hacettepe.edu.tr
- AKGÜL, Suat, Dr.(E) Alb., Antalya, suatakgul1@gmail.com
- BAŞ, Arda, Doç. Dr., Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, Bolu, ardabas82@gmail.com
- ÇANLI, Mehmet, Dr., Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Ankara, mehmetcanli1966@gmail.com
- DOĞANER, Yasemin, Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Ankara, ydoganer@hacettepe.edu.tr
- DUMANLI, Çiğdem, Arş. Gör. Dr., Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Ankara, cigdemdumanli@hacettepe.edu.tr
- EMEK, Fatma, Doktora Öğrencisi, Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, İzmir, fatma-emek-@hotmail.com
- ERDAŞ, Sadık, Doç. Dr., Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Ankara, serdas@hacettepe.edu.tr
- EVCİN, Erol, Doç. Dr., T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara, erol.evcin@ktb.gov.tr
- GEÇİKLİ, Recep Murat, Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, Erzurum, rmuratgecikli@gmail.com
- GÖKGÖZ, Saime Selenga, Doç. Dr., Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Ankara, ssgokgoz@hacettepe.edu.tr
- GÜLER, Ali, Dr., Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Ankara, ajansguler@hotmail.com
- GÜVEN, Veli Fatih, Dr. Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Ankara, vfguven@hotmail.com
- KILINÇKAYA, M. Derviş, Prof. Dr., (E), Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Ankara, mdervis@hacettepe.edu.tr
- KİŞİ, Şule Sevinç, Öğr. Gör. Dr., Ege Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Bölümü, İzmir, sule.sevinc.kisi@ege.edu.tr
- KOÇ, Kadim, (E) Alb., Polatlı Belediyesi Tarih Alanlar Tanıtım Merkezi, Polatlı, Ankara, kockadim@gmail.com
- KOÇAK, Doğan, Doktora Öğrencisi, Atatürk Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Erzurum, dogan_kocak25@hotmail.com
- KORKMAZ, Erdal, Dr., Hava Kuvvetleri Komutanlığı, Ankara, erdalkorkmazz.01@gmail.com
- KÜSMEZ, Abdullah Cüneyt, Hacettepe Üniversitesi, Ankara, ackusmez1@gmail.com
- SARIASLAN, Naz, Yüksek Lisans Öğrencisi, Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Ankara, nazfikri_1996@hotmail.com sezer
- SEZER ARIĞ, Ayten, Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Ankara, sezer.ayten@gmail.com
- ULUDAĞ, Mekki, Arş. Gör. Dr., Dicle Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, Diyarbakır, mekki.uludag@dicle.edu.tr

---

* Soyadına göre alfabetik olarak sıralanmıştır.

YILDIRIM, Seyfi, Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Ankara,
seyfiy@hacettepe.edu.tr

YILDIZELİ, Fahriye Begüm, Dr. Öğr. Üyesi, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Uluslararası İlişkiler
Bölümü, Bilecik, begum.yildizeli@bilecik.edu.tr

YILMAZ, Mustafa, Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Ankara,
myilmaz@hacettepe.edu.tr

YILMAZ, Uğur, Doktora Öğrencisi, Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, Ankara,
uguryilmaz014@gmail.com